

Валерій Мещераков
аспірант НАДУ при Президентіві України

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ НА РІВНІ РЕГІОНУ

У статті здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення взаємодії органів публічної влади та громадськості у сфері збереження та охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури на рівні регіону. Обґрунтовано необхідність проведення ефективної регіональної політики, яка б сприяла практичному втіленню норм і принципів міжнародного та національного права у пам'яткоохоронній сфері.

Ключові слова: органи публічної влади, громадськість, громадські організації, історико-культурна спадщина, пам'ятки архітектури.

Valeriy Mescheryakov

INTERACTION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND THE PUBLIC IN THE FIELD OF CULTURAL HERITAGE AND MONUMENTS OF ARCHITECTURE AT THE REGIONAL LEVEL

The article analyzes the regulatory framework of the interaction of public authorities and the public in the field of conservation and protection of historical and cultural heritage and monuments of architecture at the regional level. It is grounded the necessity of an effective regional policy that would facilitate the practical implementation of the principles of international and national law at the Heritage area.

Keywords: public authorities, public, community organizations, historical and cultural heritage, architectural monuments.

Валерій Мещераков

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ И ОБЩЕСТВЕННОСТИ В СФЕРЕ ОХРАНЫ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ И ПАМЯТНИКОВ АРХИТЕКТУРЫ НА УРОВНЕ РЕГИОНА

В статье проведен анализ нормативно-правового обеспечения взаимодействия органов публичной власти и общественности в сфере сохранения и охраны историко-культурного наследия и памятников архитектуры на уровне региона. Обоснована необходимость проведения эффективной региональной политики, которая бы способствовала практическому воплощению норм и принципов международного и национального права в памятникоохранной сфере.

Ключевые слова: органы публичной власти, общественность, общественные организации, историко-культурное наследие, памятники архитектуры.

Сьогодні ні в кого не викликає сумніву той факт, що об'єкти історико-культурної спадщини та пам'ятки архітектури слугують важливим елементом спілкування і взаємозближення народів та держав світу. Охорона, збереження та належне використання історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, в інтересах сучасного і майбутніх поколінь є актуальною темою українського суспільства. Для регіонів України найважливішим є збереження та дбайливе використання пам'яток та необхідність їх подальшої музеєфікації.

Однак в Україні бракує таких управлінських практик у сфері охорони культурної спадщини, які б орієнтувалися на потреби галузі й виклики часу. Органи публічної влади (органи державної влади і місцевого самоврядування) нині працюють на засадах адміністративного управління та бюджетного утримання закладів культури, що перебувають у державній та комунальній власності, а це не дає позитивного результату. Відповідно, принципово важливим завданням є налагодження взаємодії органів публічної влади та громадськості у сфері збереження та охорони культурної спадщини, пам'яток культури, а також у розробці нових програм пам'яткоохоронної діяльності, які б сприяли практичному втіленню норм і принципів міжнародного та національного права у пам'яткоохоронній сфері.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить, що роль держави у збереженні культурного надбання розкривали у своїх працях Т. Бобровський, С. Заремба, Л. Кириленко, О. Сердюк, В. Степанов та ін. Окремі аспекти державного регулювання охороною культурної спадщини досліджувалися такими фахівцями, як: О. Малишева, Н. Фесенко, В. Холодок та ін. Попри значну кількість напрацювань, у наукових джерелах недостатньо висвітленими залишаються питання взаємодії органів публічної влади та громадськості у сфері охорони історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури на рівні регіону.

Метою та завданням дослідження пропонуваної публікації є дослідження системи управління охороною культурної спадщини та її взаємодії з громадськістю, а також визначення шляхів удосконалення пам'яткоохоронної діяльності на рівні регіону.

Система управління культурною спадщиною в Україні відображає особливості історичного розвитку нашої країни, її соціально-економічного устрою, а також ступінь зацікавленості влади та громадськості у формуванні української національної ідентичності та відродження духовності власного народу. Бережне ставлення до історії та культури, раціональне викори-

стання об'єктів історико-культурної спадщини та пам'яток архітектури з боку органів публічної влади і громадськості має позитивний вплив на міжнародний імідж України. Однак сьогодні ми стикаємося із безліччю проблем та перешкод у ході реалізації стратегії державного управління щодо охорони, збереження та відродження культурних надбань українського народу. Однією з таких перешкод є налагодження дієвого механізму взаємодії усіх суб'єктів управління пам'яток охоронною сферою. Основним проявом такої взаємодії та використання суспільством, державою культурної спадщини, у тому числі й як певного ресурсу, є здійснення відповідної діяльності, яка знаходить своє правове закріплення у чинних нормативно-правових актах.

В Україні створена належна законодавча та нормативно-правова база, що врегульовує роль держави, спеціальних органів охорони культурної спадщини, владних органів регіонального рівня, міст, сільських поселень, землекористувачів, юридичних та фізичних осіб незалежно від форми власності, в якій перебувають об'єкти та пам'ятки культурної спадщини та яку можна поділити на чотири групи:

- загальні закони, що регулюють питання функціонування галузі культури;
- спеціальні закони, що діють безпосередньо у сфері охорони культурної спадщини;
- закони інших галузей, що окреслюють норми щодо охорони об'єктів культурної спадщини органами публічної влади;
- нормативно-правові акти, що діють у сфері охорони культурної спадщини та спрямовані на посилення взаємодії органів публічної влади і громадськості [15, с. 185–189].

До першої групи відносяться загальні закони, що регулюють питання функціонування галузі культури: Закон України «Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005–2007 роки»; Закон України «Про культуру».

Другу групу складають спеціальні закони України, що діють безпосередньо у сфері охорони культурної спадщини: «Про музеї та музейну справу», «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про народні художні промисли», «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки», «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини». Варто зазначити, що Законом України «Про охорону культурної спадщини» врегульовані правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів у суспільному житті, захисті середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Значну увагу в законі приділено розмежуванню компетенції органів держави різних рівнів у сфері управління охороною культурної спадщини, запровадженню чіткої процедури державної реєстрації об'єктів [11].

Чинне місце у цьому переліку належить постанові Кабінету Міністрів України «Про внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України». Зокрема, у 2012 р. до нього занесені 1439 пам'яток, з них 1292 – місцевого значення, 147 – національного значення. Загалом до Державного реєстру нерухомих пам'яток включено 5256 пам'яток культурної спадщини [3].

До третьої групи відносяться закони інших галузей, що окреслюють норми щодо охорони об'єктів культурної

спадщини органами публічної влади. Одним із актуальних питань охорони пам'яток сьогодні є майнові відносини, які визначаються законами України, «Про архітектурну діяльність», «Про основи містобудування», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» та положеннями Цивільного кодексу України, Законом України затверджено Генеральну схему планування території України. Відносини щодо погоджень відведення земельних ділянок та проектів будівництва регулюються у відповідності з нормами Земельного кодексу України, законами «Про державну експертизу землепорядної документації» та «Про землеустрій», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

А тому є підстави вважати, що органи публічної влади здійснюють регулювання розвитку охорони пам'яток, хоча цей процес ще і є далеким від досконалості. Підтвердженням цьому слугує низка чинників: незадовільний стан пам'яток культури свідчить, що існуюча система органів публічної влади не забезпечує належного управління у сфері охорони, захисту та збереженні історико-культурної спадщини; окремі повноваження дублюються, що знижує ступінь відповідальності за їх виконання; наявність недоліків та неузгодженостей, які стосується, передусім, правового забезпечення організаційної структури управління, фінансування заходів із розвитку охорони пам'яток, організації фінансової та статистичної звітності, контролю за ефективним господарюванням у регіонах України.

З урахуванням наведеного, ми доходимо висновку про необхідність чіткого унормування основних положень щодо безпосереднього виконання заходів зі збереження історико-культурної спадщини на рівні регіону, що здійснюється органами охорони культурної спадщини обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Згідно із Законом України «Про місцеві державні адміністрації» [10], до повноважень місцевих державних адміністрацій входить здійснення державного контролю за охороною і використанням пам'яток історії та культури на території відповідної територіальної одиниці, що обумовлює утворення у структурі місцевої адміністрації спеціально уповноваженого органу, який має реалізувати повноваження у сфері охорони культурної спадщини, визначені ст. 6 Закону України «Про охорону культурної спадщини». Функції спеціально уповноважених органів із охорони культурної спадщини у більшості обласних державних адміністрацій виконують управління культури та управління містобудування та архітектури. Проте, існуючий кількісний та якісний склад працівників регіональних органів охорони культурної спадщини не в змозі забезпечити виконання вимог чинного законодавства у сфері охорони культурної спадщини на регіональному рівні, що негативно впливає на роботу і призводить до численних порушень відповідних норм.

Водночас більша частина інфраструктури культурної спадщини перебуває у власності місцевих рад, тому з прийняттям Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», їх роль у соціально-культурній сфері значно зросла. Так, відповідно до цього закону виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради вирішуються питання щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цін-

ність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом. Водночас частину своїх повноважень у сфері культури районні та обласні ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям [9].

До специфічних повноважень органів охорони культурної спадщини місцевого самоврядування належать такі важливі моменти, як популяризація справи охорони культурної спадщини на відповідній території, організація науково-методичної, експозиційно-виставкової та видавничої діяльності в цій сфері, організація досліджень об'єктів культурної спадщини, участь в організації підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації працівників у сфері охорони культурної спадщини [9]. Також органи місцевого самоврядування зобов'язані створити умови для розвитку культури, сприяти відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів та ремесел.

Отже, до повноважень органів публічної влади належать: організація розроблення відповідних програм охорони культурної спадщини; призначення відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення; укладення охоронних договорів щодо пам'яток; подання пропозицій органу охорони культурної спадщини вищого рівня про занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру тощо.

Для прикладу, до переліку пам'яток культурної спадщини національного значення Дніпропетровської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, включено 24 об'єкти, які потребують охорони та збереження. Керуючись законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Постановою Кабінету Міністрів України «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» (зі змінами та доповненнями), був розглянутий поданий Дніпропетровською обласною державною адміністрацією проект програми соціально-економічного та культурного розвитку області на 2015 рік (далі – Програма), який пройшов широке обговорення та був затверджений рішенням відповідної ради [2].

Даною Програмою передбачалось поступове створення на базі мережі закладів культури регіону сучасних культурно-дозвільних центрів суспільної активності, поліпшення рівня культурологічної освіти, інформованості та обслуговування сільського населення, налагодження зв'язків із культурного обміну між іншими регіонами та за кордоном. Однак, аналіз Програми, затвердженої Дніпропетровською обласною радою, дозволив з'ясувати, що в ній зовсім не представлені заходи (термін виконання, відповідальний структурний підрозділ, очікуваний результат) щодо охорони, збереження культурного надбання регіону, а наведено лише завдання та критерії досягнення щодо її реалізації, у тому числі з питань охорони культурної спадщини (табл. 1), які не узгоджуються із цілями програми.

Дані таблиці. 1 свідчать, що форма документа вступає у суперечність із змістом і його призначенням. Тут ми маємо випадок, коли суперечність у методологічному підході до формування державно-управлінських рішень щодо охорони культурної спадщини суперечить визначеним напрямкам діяльності органів державної влади, коли на збереження культурного надбання країни не передбачається державне фінансування.

Неузгодженість даного документа полягає у такому:

- відсутній зв'язок між стратегічними планами (Загальнодержавна програма збереження культурної

спадщини) та завданнями на поточний рік щодо їх реалізації;

- у Програмі йдеться про якість, духовність життя населення регіону, але при цьому не визначаються задачі відносно відтворення, дбайливого ставлення до національної культури регіону;
- формальний підхід до розробки Програми, що проявляється у відсутності обґрунтування джерел та сум фінансування.
- при формуванні Програми не передбачено механізм та інструменти її реалізації, тому звіт з її виконання об'єктивно не відобразить результативності та ефективності діяльності органів публічної влади.

Варто зазначити, що при розробці регіональних цільових програм, які базуються на використанні пам'яток, не чітко вказується джерело фінансування, що свідчить про наявність внутрішніх та зовнішніх протиріч. Усі ці фактори впливають на розвиток пам'яткоохоронної справи в регіонах, знижують рівень їх конкурентоспроможності як одного з вагомих пріоритетів державної регіональної політики. А тому, згідно з «Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року» та з метою підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів у контексті раціонального використання, збереження культурної спадщини та найцінніших природних територій передбачається реалізація таких операційних цілей [7]:

- підвищення рівня обізнаності населення щодо цінностей територій та об'єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними;
- збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини, забезпечення у регіонах доступності до культурної та природної спадщини;
- залучення інвестицій у створення електронних каталогів музейних експонатів, пам'яток історії та монументального мистецтва, архітектури, археології;
- створення умов для збереження в регіонах самобутньої народної культури, звичаїв, традицій, обрядів, у тому числі національних меншин;
- застосування об'єктів культурної спадщини для провадження туристичної діяльності.

Результатом заходів, що планується здійснити для досягнення даних цілей, буде підвищення рівня розвитку регіонів, упровадження новітніх технологій, покращення навколишнього природного та історико-культурного середовища, що в результаті сприятиме привабливості територій для інвестицій та активізації економічної діяльності на всій території країни.

Четверту групу нормативно-правових актів, що діють у сфері охорони культурної спадщини, складають документи, спрямовані на посилення взаємодії органів публічної влади і громадськості. Так, зокрема, про необхідність активізації громадян у розбудові держави і громадянського суспільства йдеться в Указі Президента України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [4], постанові Кабінету Міністрів України «Питання забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [6]. Фінансову підтримку програм (проектів) громадських організацій і творчих спілок регламентує Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації)

Завдання з реалізації Програми економічного та соціального розвитку Дніпропетровської області на 2015 р [2]

№ п/п	Завдання
1.	проведення мистецьких заходів: концертів, фестивалів, виставок, творчих конкурсів для взаємозбагачення національних культур;
2.	популяризація народного художнього промислу – петриківського розпису – шляхом проведення та участі різноманітних міжрегіональних та міжнародних заходів;
3.	проведення інвентаризації об'єктів культурної спадщини;
4.	забезпечення капітальних ремонтів у приміщеннях та будівлях закладів культури обласного підпорядкування;
5.	оновлення матеріальної бази закладів культури: придбання сучасних музичних інструментів та звукової апаратури, пошиття костюмів для творчих колективів студентів закладів культури, освіти;
6.	продовження створення електронного реєстру музейних експонатів за різноманітними напрямками: предметів мистецтва, історичних артефактів, родинних реліквій та інформаційної бази за напрямками музейної та науково-дослідної роботи. Надання фінансової підтримки для придбання нових музейних експонатів та створення їх нового іміджу, співзвучного сьогоденню.
Критерії досягнення	
7.	підвищення кваліфікації керівних працівників закладів культури області (50 % працюючих осіб) з питань створення та реалізації цільових програм у галузі мистецтва, охорони культурної спадщини, інновацій у галузі культури та отримання грантової підтримки;
8.	здійснення міжрегіонального та міжнародного обміну культурно-мистецькими здобутками творчих колективів області (не менше 24 обмінних заходів на рік).

яких надається державна фінансова підтримка». Прогресивність цього документа полягає у запровадженні прозорого механізму розподілу коштів та інформаційної стратегії, згідно з якою відстежується діяльність громадських організацій, вся інформація щодо реалізації проєктів оприлюднюється на сайтах [8].

Гармонізувати державно-громадські відносини у цій сфері не можна без дотримання принципів соціального партнерства, взаємовідповідальності, забезпечення рівних можливостей, відкритості та прозорості, ефективності процесу взаємодії, розроблення і впровадження ефективного механізму налагодження комунікацій з громадськістю, надання органами публічної влади у повному обсязі інформації про свою діяльність, проведення роз'яснювальної роботи щодо доцільності розроблення проєктів рішень та їх прийняття, сприяння висвітленню у ЗМІ проєктів ефективного співробітництва органів публічної влади та громадських інститутів у формуванні та реалізації державної політики у пам'яткоохоронній сфері.

Зокрема, є підстави вважати, що в контексті розширення взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства одним із дієвих та найбільш ефективних інструментів такої взаємодії є громадські, консультативні, науково-методичні ради. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», громадська рада визначається як «постійно діючий колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган», створений з метою «забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів із громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики» [6]. Разом з цим, керуючись Законом України «Про охорону культурної спадщини» органи охорони культурної спадщини залучають до роботи у цій сфері досвідчених фахівців, а також громадян на правах громадських інспекторів для спостереження за

станом зберігання та використання пам'яток, їхніх територій і зон охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць. Незалежні групи спеціалістів з ініціативи об'єднань громадян, органів охорони культурної спадщини, а також інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування здійснюють громадську експертизу питань охорони культурної спадщини. До їх погодженого вирішення залучають консультативні ради, до складу яких входять провідні учені й висококваліфіковані практики [11].

Відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», Указу Президента України «Про Громадську гуманітарну раду» та на виконання доручення Адміністрації Президента України від 19.05.2010 року № 41-01/380, з метою врахування суспільно-значущих інтересів у вирішенні найважливіших питань гуманітарного розвитку на рівні регіонів та в м. Києві, підготовки пропозицій щодо забезпечення додержання прав і свобод людини і громадянина у сферах освіти, науки, культури і мистецтва, охорони здоров'я, інтелектуальної та творчої діяльності, впровадження системних реформ для досягнення відповідності європейським стандартам захисту таких прав, у межах функцій органів публічної влади утворені громадські гуманітарні ради та затверджені відповідні Положення про ці ради.

Як результат, 30 червня 2012 р. на засіданні Громадської гуманітарної ради наголошувалось на необхідності реформування української культурної політики шляхом підтримки громадських ініціатив та співпраці з громадськими організаціями як «експертами з боку суспільства» [1]. Наслідком цього стало створення Громадської ради при Міністерстві культури України, до якої увійшли представники 83 інститутів громадянського суспільства. Рада, як дорадчий громадський орган, працює в тісному контакті з Українським Центром культурних досліджень, громадськими організаціями, підприємствами, фондами та іншими інституціями, що діють у культурно-освітній та дозвілєвій сферах.

Водночас із 2013 р. при Міністерстві культури України діє Експертна рада з питань нематеріальної культурної спадщини, яка є постійнодіючим дорадчим органом та створена для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо розроблення основних напрямів розвитку, обговорення найважливіших програм та проектів з питань нематеріальної культурної спадщини [5].

Як свідчить практика, налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства (громадських організацій, професійних і творчих спілок, організацій роботодавців, благодійних та релігійних організацій, недержавних ЗМІ та ін. установ) має базуватися на зміцненні партнерства у досягненні цілей. У пам'яткоохоронній сфері діють і міжнародні, всеукраїнські та регіональні громадські організації, фонди, товариства, творчі спілки, які виступають не лише як партнери Міністерства культури України у реалізації пам'яткоохоронної політики та структури громадського контролю дій влади у цій сфері, але й самі здійснюють пам'яткоохоронні проекти, проводять кампанії, спрямовані на популяризацію національної спадщини [14].

Найбільш потужною і структурованою серед всеукраїнських громадських інституцій є Українське товариство охорони пам'яток історії та культури (далі – УТОПІК), яка є добровільною масовою громадською організацією, що має на меті сприяння державним органам у здійсненні заходів з охорони пам'яток історії та культури, використання їх у цілях розвитку науки, освіти і культури, формування високого почуття патріотизму, ідейно-морального й естетичного виховання. Основними завданнями УТОПІК є залучення широких верств населення до активної і безпосередньої участі в охороні пам'яток, здійснення пропаганди пам'яток і законодавства про їх охорону та використання, активне сприяння роботі державних органів охорони пам'яток, здійснення громадського контролю за схоронністю, використанням, ремонтом і реставрацією пам'яток. Для поглибленої роботи окремим напрямів роботи УТОПІК була створена низка наукових та культурно-просвітницьких центрів як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Водночас, незважаючи на наявність певної інституційної структури, управління охороною культурної спадщини віддзеркалює розподіл координуючих функцій між багатьма органами публічної влади, науковими, громадськими організаціями і творчими спілками. До основних негативних чинників, що перешкоджають ефективному управлінню органами публічної влади охороною культурної спадщини варто віднести:

- відсутність цілісної системи державного управління та спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань охорони культурної спадщини;
- низький рівень обізнаності різних категорій посадовців і пересічних громадян у питаннях охорони культурної спадщини;
- недостатній контроль з боку органів публічної влади за порушенням пам'яткоохоронного законодавства;
- низький рівень правової компетентності фахівців у сфері охорони культурної спадщини (приблизно 60 % опитаних не змогли назвати закони та їх зміст, що діють у галузі) [14];
- недосконалість системи обліку об'єктів культурної спадщини;
- незадовільне фінансове забезпечення збереження та розвитку історико-культурного потенціалу галузі;

- неохвальну оцінку представниками громадськості дій влади щодо охорони культурної спадщини;
- нескоординованість співпраці державних і громадських інституцій; неефективну пропаганду національної культурної спадщини.

А тому, беручи до уваги вказані перешкоди, варто зазначити, що удосконалення структури органів управління на загальнодержавному рівні в цілому та на регіональному рівні зокрема – це чи не один із найважливіших чинників підвищення ефективності управління охороною культурної спадщини. Слушною є пропозиція Н. Фесенко щодо зміни на регіональному рівні структури обласного управління культури на державно-громадську і доповнити її таким підрозділом, як експертно-методична рада (частка моделі державно-громадського регулювання розвитку сфери культури). На її думку, в подальшому ця рада могла б трансформуватися в Агенцію сприяння розвитку культури й мистецтва – виключно громадський орган регулювання розвитку цієї галузі [13].

Таким чином, участь громадських організацій у вирішенні соціальних проблем українського соціуму, насамперед, залежить від стану партнерських відносин з органами публічної влади та від рівня соціальної відповідальності кожного інституту громадянського суспільства за прийняття соціально-важливих рішень.

Водночас, на думку В. Степанова, необхідним засобом забезпечення ефективної взаємодії влади та громадянського суспільства, встановлення конструктивного діалогу між ними, формування суспільної свідомості народу як головного суб'єкта історичного процесу є формування та реалізація органами публічної влади інформаційної політики. Чим більше громадяни і влада дізнаються про діяльність і потреби одне одного, тим вище стає ступінь їх взаємної довіри [12].

У контексті адаптації соціуму до нових інформаційних реалій пропонується розширення органами публічної влади різноманітних практик запровадження публічних бібліотек, електронного обліку музейних пам'яток (на основі встановлених єдиних державних стандартів і комплектування музеїв технічними засобами та програмним забезпеченням), запровадження «віртуальних музеїв», організація віртуальних інтерактивних презентацій та виставок, що залучають відвідувачів до активного діалогу.

Водночас, застосування інформаційно-комунікативних технологій сприяє підвищенню ефективності державного управління, забезпеченню відкритого урядування, налагодженню діалогу між органами публічної влади та громадськістю з використанням інтерактивних методів взаємодії та можливостей соціальних мереж. Для цього необхідно побороти інформаційну нерівність – зробити нові технології доступними для всіх членів суспільства, особливо в сільській місцевості, реалізувавши право рівного доступу громадян до культурної спадщини.

✎ На підставі проведеного аналізу відповідних нормативно-правових актів доходимо висновку, що об'єднання зусиль і ресурсів органів публічної влади, громадських і приватних структур спрямовується на комплексну охорону всіх видів культурної спадщини. Надзвичайно важливу роль у цьому відіграє належне законодавче та нормативно-правове забезпечення повноважень органів публічної влади та громадськості, а також повсюдне використання інформаційних технологій у процесі управління охороною культурної спадщини, забезпечення доступу населення до культурних надбань засобами новітніх інформаційних технологій, інтеграцією культурної спадщини у світовий інформаційний

простір. Це має позитивно позначитися на модернізації музеїв, бібліотек, архівних установ, комплектуванні їх технічними засобами та програмним забезпеченням, розвитку «віртуальних музеїв», формуванням інформаційної бази даних культурної спадщини.

Епоха електронної культури актуалізує питання про місце і роль інноваційного напрямку розвитку та вдосконалення діяльності органів публічної влади та громадськості у сфері охорони культурної спадщини, який залишається актуальним і потребує подальшого вивчення та впровадження.

Література.

1. Культурна сфера України потребує реформування : виступ Президента України на засіданні Громадської гуманітарної ради 30 червня 2011 р. / [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/21993.html>.

2. Офіційний сайт Дніпропетровської обласної ради – Режим доступу: <http://oblrada.dp.ua/official-records/social-program>.

3. Офіційний сайт Міністерства культури України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>; <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/346866>.

4. Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 25.01.2012 № 32/2012 / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/32/2012>.

5. Положення про Експертну раду з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 85 – С. 135.

6. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.

7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

8. Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається державна фінансова підтримка: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1049 / [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1049-2011-%D0%BF>.

9. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

10. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

11. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 р. № 1805-III / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>

12. Степанов В. Ю. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації державної інформаційної політики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 – «Механізми державного управління» / В. Ю. Степанов. – Х., 2012. – 20 с.

13. Фесенко Н. С. Державне регулювання розвитку культури на регіональному рівні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Н. С. Фесенко. – Х., 2006. – 17 с.

14. Холодок В. Д. Інституційне забезпечення управління охороною культурної спадщини в Україні / В. Д. Холодок // Теорія та практика державного управління. – 2011. – Вип. 3. – С. 126-133. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpdu_2011_3_22.pdf.

15. Холодок В. Д. Конституційно-правові засади охорони культурної спадщини в Україні / В. Д. Холодок // Конституція України – основа модернізації держави і суспільства : матер. наук.-практ. конференції до Дня Конституції України, 16 червня 2011 р. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2011. – С. 185–189.